

METHODOLOGY AND HISTORY OF PEDAGOGY

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

UDC 378.147:005.336

DOI 10.35433/pedagogy.2(121).2025.1

PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE COMPETENT HIGHER EDUCATION SPECIALISTS IN THE CONTEXT OF THE ADAPTIVE APPROACH METHODOLOGY

O. A. Dubaseniuk*, O. V. Antonov**

The article analyzes the features of professional-pedagogical training of future competent specialists in the context of the methodology of the adaptive approach in the conditions of a modern digital educational environment. The outlined problem is considered in the scientific works of domestic and foreign scientists. The essence of the concept of "adaptive approach" is determined, which implies the ability of students to adapt to modern challenges, to combine traditional and innovative approaches to the professional training of competent future specialists. The concept of an adaptive system of professional training of future specialists in information technologies in the conditions of digitalization is also reflected; methodological approaches to the development of an adaptive system in a certain direction are analyzed. The essence and features of the application of an adaptive approach in the process of studying a foreign language by students of different specialties and different levels of education are substantiated, which will contribute to the development of critical thinking in them. The results of the study of the problem of forming the professional competence of a future philologist by means of flipped learning in a higher education institution, which is aimed at increasing the level of professional training of future specialists, are presented. The positive results of monitoring the formation of the level of the outlined training according to the content-activity criterion at the formative stage of the pedagogical experiment using the innovative pedagogical technology of flipped learning are substantiated. The features of the implementation of the adaptive approach in the process of teaching the educational component "Adult Learning Technology" are shown, in particular, transformations in the following areas were envisaged: changes in the target, content and procedural components were specified, considering the situation of martial law in Ukraine.

* Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
(Zhytomyr Ivan Franko State University)
dubasenyuk@ukr.net
ORCID: 0000-0002-9447-4527

** Candidate of Philological Science (PhD in Philology), Associate Professor
(Zhytomyr Ivan Franko State University)
dakalexusgtx3@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6557-5548

Keywords: professional and pedagogical training, future competent specialists, adaptive approach methodology, adaptive system, critical thinking, flipped learning, information technologies, digital educational environment.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ КОМПЕТЕНТНИХ ФАХІВЦІВ У КОНТЕКСТІ МЕТОДОЛОГІЇ АДАПТИВНОГО ПІДХОДУ

О. А. Дубасенюк, О. В. Антонов

У статті проаналізовано особливості професійно-педагогічної підготовки майбутніх компетентних фахівців у контексті методології адаптивного підходу в умовах сучасного цифрового освітнього середовища. Акцентовано увагу на уміння майбутніх фахівців адаптуватися до сучасних викликів, поєднувати традиційні та інноваційні підходи до професійної підготовки компетентних майбутніх фахівців. Окреслена проблема розглянута у наукових працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Визначено сутність поняття "адаптивний підхід", що передбачає здатність здобувачів освіти адаптуватися до сучасних викликів, поєднувати традиційні та інноваційні підходи до професійної підготовки компетентних майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Запропоновано можливості застосування адаптивного підходу у процесі вивчення іноземної мови здобувачами різних спеціальностей та різних рівнів освіти, що сприятиме розвитку в них критичного мислення. Представлено результати дослідження Ю. Климович проблеми формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання у закладі вищої освіти, що спрямоване на підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців. Обґрунтовано позитивні результати моніторингу сформованості рівня окресленої підготовки за змістово-діяльнісним критерієм на формувальному етапі педагогічного експерименту з використанням інноваційної педагогічної технології перевернутого навчання. Представлено також концепцію адаптивної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах цифровізації; проаналізовано методологічні підходи до розробки адаптивної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Показано особливості реалізації адаптивного підходу у процесі викладання освітньої компоненти "Технологія навчання дорослих", зокрема було передбачено трансформації за такими напрямками: конкретизовано зміни у цільовому, змістовному та процесуальному компонентах, ураховуючи ситуацію воєнного стану в Україні.

Ключові слова: професійно-педагогічна підготовка, майбутні компетентні фахівці, адаптивний підхід, адаптивна система, критичне мислення, перевернуте навчання, інформаційні технології, цифрове освітнє середовище.

Introduction of the issue.	Постановка проблеми. Модернізація
Modernization of higher education involves the introduction of digital technologies, the creation of a modern digital educational environment aimed at the development of innovative adaptive, practice-oriented, mobile educational programs. At the same time, the professional and pedagogical training of IT specialists is an urgent problem, which requires lifelong learning, the ability to adapt to modern challenges, and the combination of traditional and innovative approaches to the professional training of competent future specialists in information technologies. The identified approaches are based on legislative documents: "On Higher Education" (2014), the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approval of the National	вищої освіти передбачає впровадження цифрових технологій, створення сучасного цифрового освітнього середовища, що спрямоване на розвиток інноваційних адаптивних, практико-орієнтованих, мобільних освітніх програм. Водночас актуальною проблемою постає професійно-педагогічна підготовка IT-фахівців, що вимагає ціложиттєвого навчання, уміння адаптуватися до сучасних викликів, поєднувати традиційні та інноваційні підходи до професійної підготовки компетентних майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Визначені підходи ґрунтуються на законодавчих документах: "Про вищу освіту" (2014), Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження Національної рамки

Qualifications Framework" (2011). The Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032 emphasizes the need to improve the quality of training of IT specialists adapted to the conditions of digitalization of society, the application of new and improved existing forms, methods and practices of their training.

Current state of the issue. The identified problem is presented in many scientific studies, in particular, the conceptual foundations of professional and pedagogical training of future specialists were studied by V. Andrushchenko, O. Antonova, O. Voznyuk, O. Dubaseniuk, I. Ziaziun, V. Kremen, N. Sydorchuk, L. Khomych, etc.; the problem of training competent IT specialists in the context of informatization processes of social development was analyzed by O. Hlazunova, L. Hrishko, V. Kruhlyk, O. Kucheruk, V. Osadchy, N. Padalko, S. Semerikov, etc.; The implementation of the competency-based approach in the educational process of higher education is reflected in the works of S. Vitvytska, O. Voloshyna, G. El'nikova, Yu. Zinkovsky, O. Kuzmenko, L. Luk'yanova, S. Lytvynova, V. Yagupova, the introduction of an adaptive approach in the training of competitive specialists is justified based on the study of the scientific works of L. Anufrieva, L. Bachieva, G. El'nikova, M. Rostoka, Z. Ryabov, etc. The problems of digitalization of modern education are highlighted in the scientific works of V. Bykov, M. Zhaldak, R. Gurevich, S. Karplyuk, I. Kostikova, P. Matyushko, O. Pinchuk, O. Spirin, O. Tryfonova, etc.

Aim of the research is to analyze the features of professional and pedagogical training of future competent specialists in the context of the methodology of the adaptive approach.

Results and discussion. In 2022 (February 7-8), the 1st International Scientific Forum "Adaptive Processes in Education" was held and a corresponding collection was presented, containing abstracts of the participants' reports and the main organizational documents of the event. The works highlighted topical issues of the

кваліфікацій" (2011). У Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки наголошується на необхідності підвищення якості підготовки ІТ-фахівців, адаптованих до умов цифровізації суспільства, застосування нових й удосконалених існуючих форм, методів і практик їх підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Визначена проблема представлена у багатьох наукових дослідженнях, зокрема концептуальні засади професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців досліджували В. Андрющенко, О. Антонова, О. Вознюк, О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Сидорчук, Л. Хомич та ін.; проблему підготовки компетентних ІТ-фахівців у контексті інформатизаційних процесів суспільного розвитку проаналізували О. Глазунова, Л. Гришко, В. Круглик, О. Кучерук, В. Осадчий, Н. Падалко, С. Семеріков, та ін.; реалізацію компетентнісного підходу в освітньому процесі вищої школи відображено у працях С. Вітвицької, О. Волошиної, Г. Єльнікової, Ю. Зіньковського, О. Кузьменко, Л. Лук'янової, С. Литвинової, В. Ягупова та ін. Проблеми цифровізації сучасної освіти висвітлено у науковому доробку В. Бикова, М. Жалдака, Р. Гуревича, С. Карпюк, І. Костікової, П. Матюшко, О. Пінчук, О. Спіріна, О. Трифонової та ін.

Мета дослідження: проаналізувати особливості професійно-педагогічної підготовки майбутніх компетентних фахівців у контексті методології адаптивного підходу.

Виклад основного матеріалу. У 2022 році (7-8 лютого) відбувся 1-й Міжнародний науковий форум "Адаптивні процеси в освіті" і представлено відповідний збірник, що містить тези доповідей учасників та основні організаційні документи заходу. У роботах висвітлено актуальні питання розвитку освітньої галузі України, розкрито такі напрями, як: застосування адаптивного підходу в освіті; адаптивність освітнього процесу в закладах вищої освіти; інсайд-навчання в концепції адаптивної освіти; адаптивне навчання в початковій школі; активізація адаптивних процесів у

development of the educational sector of Ukraine, revealing such areas as: the application of an adaptive approach in education; adaptability of the educational process in higher education institutions; insider training in the concept of adaptive education; adaptive learning in primary school; activation of adaptive processes in the training of highly qualified specialists; adaptive management in education; adaptive processes in the training of scientific personnel; adaptive processes in the educational activities of domestic and foreign higher education institutions. The collection also reflects works that consider adaptive processes in the context of transformational changes in the educational systems of Bulgaria, China, Germany, Poland, Portugal, Romania, Turkey, etc. A forum was held; materials aimed at implementing ideas on the current problem of today regarding the formation and development of adaptive processes in the national education system of Ukraine were presented. Therefore, the adaptive approach is spreading in modern conditions. Let us characterize the essence of the adaptive approach [1].

The adaptive approach involves taking into account modern challenges in the field of education under martial law, which accordingly affects the professional training of future specialists / teachers. Adaptation to educational activity is considered as a kind of integral form of subjective activity, which is the result of the subject going beyond the objective requirements of educational activity, adapting to modern challenges, combining traditional and innovative approaches to the professional training of competent future specialists in information technologies. At the same time, adaptation is analyzed as a dynamic process of physiological and psychological transformations of the personality and optimization of the educational and scientific environment, which is the result of organized interaction between the teacher and the student, the result of which is the development of a strategy that will allow you to effectively meet your own needs, develop personal talents faster, and achieve success in building a professional career. Analysis of the structure of

підготовці фахівців вищої кваліфікації; адаптивний менеджмент в освіті; адаптивні процеси у підготовці наукових кадрів; адаптивні процеси в освітній діяльності вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти. У збірнику також представлено роботи, в яких розглянуто адаптивні процеси у контексті трансформаційних змін в освітніх системах Болгарії, Китаю, Німеччини, Польщі, Португалії, Румунії, Туреччині та ін. Проведений форум, представлені матеріали спрямовані на впровадження ідей з актуальної проблеми сьогодення щодо формування й розвитку адаптивних процесів в національній системі освіти України. Відтак, адаптивний підхід поширюється у сучасних умовах. Охарактеризуємо сутність адаптивного підходу [1].

Адаптивний підхід передбачає врахування сучасних викликів у сфері освіти в умовах воєнного стану, що відповідно впливає на професійну підготовку майбутніх фахівців / педагогів. Адаптація до освітньої діяльності розглядається як своєрідна інтегральна форма суб'єктної активності, яка є результатом виходу суб'єкта за межі об'єктивних вимог освітньої діяльності, адаптуватися до сучасних викликів, поєднувати традиційні та інноваційні підходи до професійної підготовки компетентних майбутніх фахівців з інформаційних технологій. Водночас адаптація аналізується як динамічний процес фізіологічних та психологічних перетворень особистості та оптимізації навчально-наукового середовища, що є наслідком організованої взаємодії викладача і студента, результатом якого є вироблення стратегії, яка дозволить ефективно задовольняти власні потреби, швидше розвивати особистісні таланти, досягати успіхів у побудові професійної кар'єри. Аналіз структури навчальної діяльності передбачає актуалізацію процесів пристосування (стандарти, норми, правила, режим), гармонізацію потреб (ринку праці, освітніх послуг, освітньо-наукової системи, особистісних особливостей, пріоритетів розвитку), інтеграцію в систему, сформовану на основі інноваційних освітніх стандартів.

Адаптація в освітньому процесі також передбачає гнучкість мислення,

educational activities involves updating adaptation processes (standards, norms, rules, regime), harmonization of needs (labor market, educational services, educational and scientific system, personal characteristics, development priorities), integration into a system formed on the basis of innovative educational standards.

Adaptation in the educational process also involves flexibility of thinking, openness to the new, the use of innovative forms, methods, technologies.

In general, adaptive thinking considers that a person never stops the process of adapting to the environment (adaptation is considered an integral part of existence in principle) – accordingly, the fact that individuals change under the influence of the material and social environment is taken into account [1].

An adaptive approach to the professional and pedagogical training of future specialists requires constant changes in the content, forms, methods, technologies and means of educational activity.

In the study of Ya. Sikora, an adaptive system of professional training of future specialists in information technologies in the conditions of digitalization was theoretically substantiated, developed and experimentally tested in the educational process of higher education institutions. The conceptual and theoretical model of the outlined problem was studied as a logically consistent system of certain methodological approaches, content and methods of research work within the framework of structural components: methodologically-targeted, theoretically-investigating, conceptually-projective, organizational-methodical, and productively-generalizing.

The researcher presented the concept of an adaptive system of professional training of future specialists in information technologies in the conditions of digitalization [5]; methodological approaches to the development of an adaptive system of professional training of future specialists in information technologies were analyzed [6]; adaptation was considered as an object of scientific research, namely the features of

відкритість до нового, застосування інноваційних форм, методів, технологій.

У загальних рисах адаптивна думка враховує, що людина ніколи не припиняє процесу адаптації до навколишнього середовища (пристосування розглядається як невід'ємна частина існування в принципі) – відповідно, ураховується той факт, що індивіди змінюються під впливом матеріального та соціального оточення [1].

Адаптивний підхід до професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців потребує постійної зміни змісту, форм, методів, технологій та засобів освітньої діяльності.

У дослідженні Я. Сікори теоретично обґрунтовано, розроблено й експериментально апробовано в освітньому процесі закладів вищої освіти адаптивну систему професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах цифровізації. Досліджено концептуально-теоретичну модель окресленої проблеми, як логічно-послідовну систему визначених методологічних підходів, змісту та методів дослідницької роботи у межах структурних компонентів: методологічно-цільового, теоретико-пошукового, концептуально-проективного, організаційно-методичного, результативно-загальноючого.

Дослідницею представлено концепцію адаптивної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах цифровізації [5]; проаналізовано методологічні підходи до розробки адаптивної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій [6], розглянуто адаптацію як об'єкт наукового дослідження: психолого-педагогічний аналіз [8]; обґрунтовано сутність адаптивної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій [7].

Адаптивну систему професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій визначено нею як соціально-педагогічну систему, в якій максимально враховані індивідуальні особливості здобувачів вищої освіти та потреби суспільства,

psychological and pedagogical analysis [8]; the essence of the adaptive system of professional training of future specialists in information technologies was substantiated [7].

The adaptive system of professional training of future specialists in information technologies was defined by Ya. Sikora as *a socio-pedagogical system that considers the individual characteristics of higher education seekers and the needs of society to the maximum extent, which ensures active interaction with the information and educational environment, and is aimed at forming the professional competence of a future specialist in order to optimize the individual's entry into the profession*. The content characteristics and structure of the professional competence of future specialists in information technologies (motivational-value, cognitive, activity, personal-reflective components) were revealed, the criteria, indicators, and levels of its formation were determined [7].

The model of the adaptive system of professional training of future specialists in information technologies in the conditions of digitalization, substantiated by Ya. Sikora, is a system of interconnected structural components: target, conceptual-content, adaptive-technological. The author identifies the stages of its implementation (preparatory, adaptive-activity, research-reflective) and outlines the goal, forms, methods and means of pedagogical activity at each of them. The proposed model of organizing the educational process involves building individual educational trajectories in the process of professional training of future specialists in information technologies both within the entire educational process (selection of elective components, topics of coursework and qualification work, practice bases, participation in the academic mobility program, etc.), and during the study of specific educational components (diagnostic, motivational-targeted, design of the content of modules of educational disciplines, selection of the trajectory structure and evaluation stages).

Researcher A. Sikora has developed educational and methodological support (educational and professional program,

що забезпечує активну взаємодію з інформаційно-освітнім середовищем, й спрямована на формування фахової компетентності майбутнього фахівця з метою оптимізації входження особистості в професію. Розкрито змістові характеристики, структуру фахової компетентності майбутніх фахівців з інформаційних технологій (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний, особистісно-рефлексивний компоненти), визначено критерії, показники, рівні її сформованості [7].

Обґрунтована Я. Сікорою модель адаптивної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах цифровізації являє собою систему взаємопов'язаних структурних компонентів: цільового, концептуально-змістового, адаптивно-технологічного. Авторкою виокремлено етапи її реалізації (підготовчий, адаптивно-діяльнісний, дослідницько-рефлексивний) та окреслено мету, форми, методи й засоби педагогічної діяльності на кожному з них.

Запропонована модель організації освітнього процесу передбачає побудову індивідуальних освітніх траєкторій у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій як в межах усього освітнього процесу (вибір вибіркових компонент, теми курсової та кваліфікаційної роботи, баз практик, участь у програмі академічної мобільності тощо), так і під час вивчення конкретних освітніх компонент (діагностичний, мотиваційно-цільовий, проектування змісту модулів навчальних дисциплін, вибір структури траєкторії та оцінювальний етапи).

Розроблено дослідницею й навчально-методичне забезпечення (освітньо-професійну програму, наскрізну програму практики; силабуси, програми навчальних дисциплін, методичні рекомендації до практичних та лабораторних занять з дисципліни "Інформаційні технології", кейси, адаптивні тести; методичні рекомендації до виконання та захисту курсових робіт; навчальний посібник "Методи оптимізації та дослідження операцій" та методичні рекомендації до розробки та використання адаптивних тестових завдань) для здійснення науково-

cross-curricular program of practice; syllabuses, programs of academic disciplines, methodological recommendations for practical and laboratory classes in the discipline "Information Technologies", cases, adaptive tests; methodological recommendations for the implementation and defense of coursework; textbook "Methods of Optimization and Operations Research" and methodological recommendations for the development and use of adaptive test tasks) to implement scientific and methodological tools for the professional training of future specialists in information technologies in the conditions of digitalization.

Following the logic outlined by A. Sikora's study, an adaptive approach was implemented in foreign language learning for students at both the bachelor's and master's levels across various disciplines. The intention was that adaptive technologies would facilitate the creation, modification, and adaptation of educational content (CoE) and educational-professional programs (EPP) to suit the requirements of individual specialties, using a standardized system for distributing thematic blocks.

For instance, the topic "My future occupation/my future job" for first-year bachelor's students specializing in 053 Psychology encompasses a series of tasks designed to facilitate mastery of relevant vocabulary, grammatical structures, and the development of communicative competencies in monologic, dialogic, and polylogic speech. Among them: a theoretical and lexical block, which includes thematic words and word combinations, a number of questions for group discussion, handouts with grammatical and lexical exercises (examples of tasks: find a correspondence between a word and its meaning, insert a missing word/word combination, paraphrase the given sentences using the active vocabulary of the topic, etc.), texts for translation and paraphrasing. To develop critical thinking among students of this specialty, you can also use cards with topics for oral presentations (chosen randomly by the students themselves),

методичного супроводу професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах цифровізації.

Слідуючи логіці, запропонованій у дослідженні Я. Сікори, нами зроблено спробу застосувати адаптивний підхід у процесі вивчення іноземної мови здобувачами освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти різних спеціальностей. Було зроблено припущення, що використання адаптивних технологій дозволить створювати, видозмінювати та пристосовувати контент освітніх (ОП) та освітньо-професійних (ОПП) програм до особливостей певних спеціальностей, використовуючи стандартизовану схему розподілу тематичних блоків.

Так, наприклад, тема "My future occupation/my future job" для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти *першого курсу* спеціальності 053 Психологія включає низку завдань, що спрямовані на засвоєння лексичного матеріалу, граматичних конструкцій, розвитку комунікативних навичок монологічного, діалогічного та полілогічного мовлення. Серед них: теоретично-лексичний блок, який включає тематичні слова та словосполучення, низку питань для групового обговорення, роздатковий матеріал з граматичними та лексичними вправами (приклади завдань: знайти відповідність між словом та його значенням, вставити пропущене слово/словосполучення, перефразувати подані речення, використовуючи активну лексику теми, тощо), тексти для перекладу та переказу. Для розвитку критичного мислення здобувачів освіти цієї спеціальності також можна використовувати картки з темами для усного виступу (обираються випадковим чином самими здобувачами освіти), бліц-опитування (здобувачеві пропонується початок речення, а він/вона його продовжує, використовуючи активну тематичну лексику та граматику), роздатковий матеріал з аудіо-візуальними матеріалами для індивідуальної та групової роботи (зображення предметів/фото людей для складання описових монологів/діалогів, короткі відео для обговорення, тощо).

blitz polls (the student is offered the beginning of a sentence, and he/she continues it using active thematic vocabulary and grammar), handouts with audio-visual materials for individual and group work (images of objects/photos of people for composing descriptive monologues/dialogues, short videos for discussion, etc.). The most effective when teaching a foreign language to the relevant group of applicants were game methods ("Guess a word", "What if...?", "Snow Ball Game", etc.), which not only contribute to better assimilation of the material of the relevant thematic block by the applicants, but also stimulate attention, arouse curiosity and encourage interaction with classmates in order to achieve the set tasks and win in the proposed game-based methods.

The main feature of the above-described tasks and methods is the relatively low level of complexity of both the tasks themselves, grammatical structures, rules of game methods, and the necessary group interaction of students, which corresponds to the goals and objectives of the initial foreign language course for students of the first (bachelor's) level of higher education, which aims to increase the level of foreign language (English) proficiency of students and prepare them for the further development of communicative skills and abilities.

At the same time, for students of the first (bachelor's) level of higher education in the specialties 073 Management and 075 Marketing, the block of thematic tasks "My future occupation/my future job" should be adapted to the specifics of the OPP by modifying the tasks and methods. Thus, the typical standard block of tasks of the discipline "Foreign language for professional orientation" will be adapted and expanded. For example, among the main methods, it is planned to use such forms as: "Business game" – students are invited to act as an employee of the company in which he/she plans to work after completing his/her studies and form a list of his/her responsibilities; "Team of my dream" – a group method that involves uniting students into a team, distributing responsibilities between team members,

Найбільшу ефективність під час викладання іноземної мови відповідній групі здобувачів показали ігрові методики ("Guess a word", "What if...?", "Snow Ball Game" та інші), які не тільки сприяють кращому засвоєнню здобувачами освіти матеріалу відповідного тематичного блоку, а й стимулюють увагу, пробуджують цікавість та спонукають до взаємодії з одногрупниками задля досягнення поставлених завдань та перемоги у запропонованих ігрових активностях.

Особливістю вищеописаних завдань та методик є відносно невисокий рівень складності як самих завдань, граматичних конструкцій, правил ігрових методик, так і необхідної групової взаємодії здобувачів освіти, що відповідає цілям та завданням початкового курсу іноземної мови для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, що має на меті рівень володіння іноземною мовою (англійською) здобувачів освіти та підготувати їх до подальшого розвитку комунікативних вмінь та навичок.

Водночас, для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 073 Менеджмент та 075 Маркетинг блок тематичних завдань "My future occupation/my future job" доцільно адаптувати до особливостей ОПП шляхом модифікації завдань та методик. Таким чином, типовий стандартний блок завдань дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням" буде адаптовано та розширено. Наприклад, серед основних методик будуть також застосовуватися: "Ділова гра" – здобувачам освіти пропонується виступити у ролі працівника компанії, у якій він/вона планує працювати після завершення навчання та сформулювати список своїх обов'язків; "Team of my dream" – групова методика, яка передбачає об'єднання здобувачів освіти у команду, розподіл обов'язків між членами команди, виконання роздаткових завдань та їх подальша колективна презентація; "Project Work" – створення індивідуального чи групового проєкту на основі попередньо визначеної сукупності параметрів у формі, яку визначає викладач та/чи виконавці (презентація, аудіовізуальні матеріали,

performing handouts and their subsequent collective presentation; "Project Work" – creating an individual or group project based on a predefined set of parameters in a form determined by the teacher and/or performers (presentation, audiovisual materials, professionally oriented product, etc.).

For third-year students of the above-mentioned specialties, thematic materials include compiling a resume (CV) and personal profiles for employers, interview training, company human resources management, compiling business plans and long-term plans for the development of the enterprise, etc. Since the main goal of the course at this stage is the development of communicative skills and abilities of education seekers, much less emphasis is placed on the theoretical assimilation of lexical and grammatical units and the mechanical performance of exercises for their reproduction, and the basis of the block is creative tasks aimed at the development of critical thinking, creative use of existing knowledge, skills and abilities aimed at teaching education seekers a non-standard approach to solving set professional tasks using existing tools. Such a competitive advantage is an important guarantee of successful further employment and career growth.

The importance of the adaptive approach is also confirmed by the study of Yu. Klymovych [4: 2-3] devoted to the theoretical and experimental study of the problem of forming the professional competence of a future philologist by means of flipped learning in a higher education institution. Her work is aimed at increasing the effectiveness of professional training of future specialists, in particular, the formation of digital literacy of students of higher education institutions. At the same time, the study is aimed at increasing the motivation of philology students to independently form their own trajectory of professional development by means of innovative pedagogical technologies as a holistic and effective system.

Yu. Klymovych proves the feasibility of using flipped learning in the educational

професійно-орієнтований продукт, тощо).

Для здобувачів третього року навчання вищевказаних спеціальностей, тематичні матеріали передбачають складання резюме (CV) та особистих профілів для роботодавців, тренування проходження співбесіди, управління людськими ресурсами компанії, складання бізнес-планів та перспективних планів розвитку підприємства, тощо. Оскільки основною метою курсу на даному етапі є розвиток комунікативних вмінь та навичок здобувачів освіти, набагато менший акцент робиться на теоретичному засвоєнні лексичних та граматичних одиниць і механічному виконанні вправ на їх відтворення, а основу блоку складають завдання творчого характеру, спрямовані на розвиток критичного мислення, творче використання вже наявних знань, умінь і навичок, спрямованих на те, щоб навчити здобувачів освіти нестандартного підходу до вирішення поставлених професійних завдань з використанням наявного інструментарію. Подібна конкурентна перевага є важливою запорукою успішного подальшого працевлаштування та просування кар'єрою драбиною.

Підтвердженням важливості адаптивного підходу є також дослідження Ю. Климович [4: 2-3] присвячене теоретико-експериментальному вивченню проблеми формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання у закладі вищої освіти. Її робота спрямована на підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема формування цифрової грамотності студентів ЗВО. Водночас дослідження спрямоване на підвищення мотивації студентів-філологів до самостійного формування власної траєкторії професійного розвитку засобами інноваційних педагогічних технологій як цілісної та дієвої системи.

Ю. Климович доводить доцільність використання засобів перевернутого навчання в освітньому процесі ЗВО як "інноваційної педагогічної технології, що передбачає самостійне оволодіння

process of higher education institutions as an "innovative pedagogical technology that involves independent mastery of professionally significant knowledge and skills based on an online educational platform and interactive interaction between applicants and the teacher during a classroom lesson". The researcher identifies a number of advantages of flipped learning compared to traditional pedagogical technologies, including: the possibility of implementing a personal approach in learning, organizing active communication, implementing effective "flipped" management, and the new role of the teacher in flipped learning. She includes students' failure to complete homework, lack of motivation for independent work, technical problems, and the "expectations-reality" conflict as possible challenges of flipped learning.

The author's model of the formation of professional competence of a future philologist by means of flipped learning, developed and substantiated by the researcher, which consists of five structural elements (target block, methodological support block, content-technological block, organizational-procedural block, and result-monitoring block), was tested by conducting a formative experiment [4: 183-185]. It involved the use of a longitudinal research method, the essence of which is to diagnose one group of participants-respondents over a certain period. This made it possible to observe the dynamics of changes in the level of formation of professional competence of the future philologist at different time intervals.

A comparative method of scientific research was also used, which involved comparing the results of the diagnosis of the level of formation of the professional competence of the future philologist in the control and experimental groups during the pedagogical experiment.

The results of monitoring the level of training according to the content-activity criterion at the formative stage of the pedagogical experiment after specially organized training using the innovative pedagogical technology of flipped learning

професійно значущими знаннями і навичками на базі освітньої онлайн-платформи та інтерактивної взаємодії здобувачів і викладача під час аудиторного заняття". Дослідниця виокремлює низку переваг перевернутого навчання порівняно з традиційними педагогічними технологіями, серед яких: можливість упровадження особистісного підходу в навчанні, організація активної комунікації, здійснення ефективного "перевернутого" менеджменту, нова роль викладача у перевернутому навчанні. До можливих викликів перевернутого навчання нею віднесено невиконання студентами домашніх завдань, відсутність мотивації до самостійної роботи, технічні проблеми, конфлікт "очікування – реальність".

Розроблена та обґрунтована дослідницею авторська модель формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання, яка складається із п'ять структурних елементів (цільовий блок, блок методологічного забезпечення, змістово-технологічний блок, організаційно-процесуальний блок та результативно-моніторинговий блок), була перевірена шляхом проведення формувального експерименту [4: 183-185]. Він передбачав використання лонгітюдного методу дослідження, сутність якого полягає у діагностуванні однієї групи учасників-респондентів упродовж визначеного періоду. Це дозволило спостерігати за динамікою змін рівня сформованості професійної компетентності майбутнього філолога у різні проміжки часу.

Також було використано порівняльний метод наукового дослідження, що передбачав зіставлення отриманих результатів діагностики рівня сформованості професійної компетентності майбутнього філолога у контрольній та експериментальній групах під час педагогічного експерименту.

Результати моніторингу сформованості рівня підготовки за змістово-діяльнісним критерієм на формувальному етапі педагогічного експерименту після експериментального навчання з використанням інноваційної

showed an increase in the level of professional competence of applicants (Table 1).

педагогічної технології перевернутого навчання засвідчили зростання рівня професійної компетентності здобувачів (див. табл. 1).

Table 1

**Levels of formation of PCFP according to the content-activity criterion
at the formative stage of the pedagogical experiment**

Levels	EG (n=103)				CG (n=102)			
	Ascertaining assessment		Forming assessment		Ascertaining assessment		Forming assessment	
	n	n%	n	n%	n	n%	n	n%
Creative	14	13,59	26	25,24	15	14,71	18	17,65
Professional	22	21,36	37	35,92	24	23,53	29	28,43
Basic	42	40,78	33	32,04	42	41,18	38	37,25
Elementary	25	24,27	7	6,80	21	20,59	17	16,67

As is shown in Table 1, a slight increase was observed in the control group: the creative level increased by 2.94%, the professional level by 4.9%, the basic level decreased by 2.93%, and the elementary level by 3.92%.

The experimental group showed different results: the creative level increased by 11.65%, the professional level by 14.56%, the basic level decreased by 8.74%, and the elementary level decreased by 17.47% (Fig. 1).

Як видно з таблиці 1, у контрольній групі спостерігався незначний приріст: креативний рівень зріс на 2,94%, фаховий рівень – на 4,9%, базовий рівень зменшився на 2,93%, елементарний – на 3,92%.

Експериментальна група показала інші результати: креативний рівень зріс на 11,65%, фаховий рівень – на 14,56%, базовий рівень зменшився на 8,74%, елементарний рівень зменшився на 17,47% (рис. 1).

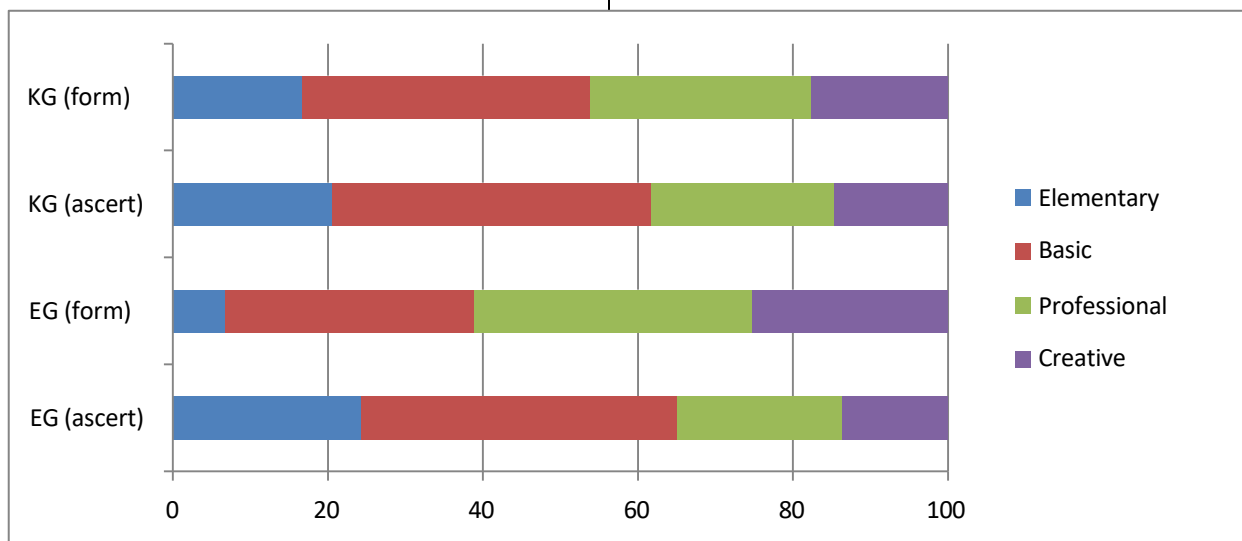

Fig. 1. Distribution of education seekers in control and experimental groups by the SD criterion at the formative stage of the experiment (%)

Thus, the author proved the feasibility of using innovative pedagogical technology of flipped learning in the educational process of higher education institutions [4: 193-194]. Monitoring the results of the pedagogical experiment allowed us to identify significant positive dynamics in the level of formation of professional competence of future philologists in the experimental group (increase – 6.19%).

In recent years, we have also applied an adaptive approach in the process of teaching the educational component "Adult Learning Technology", in particular, transformations were envisaged in the following areas: changes in the target component were specified, taking into account the situation of martial law in Ukraine; changes were made to the content, forms, methods, and technology of teaching, in particular in the process of distance and blended learning. The age characteristics of masters, who differ in the level of motivation and preparation, were considered, some continue their studies after the bachelor's degree, some students receive a second higher education. Some have significant pedagogical experience from 3 to 10 years. Others are only gaining experience in educational institutions; some master's students are motivated to continue their education in postgraduate study. It should be noted that among master's students there may also be Doctor of Philosophy who seek to obtain additional specialties and study in the master's degree. In addition, educational and methodological support for the outlined discipline has been prepared: a textbook on the basics of andragogy (2020) [2] and methodological recommendations (2023) [3] have been published.

Conclusions and research perspectives.

Thus, the attributes of professional and pedagogical training of future competent specialists in the context of an adaptive approach in the context of modern challenges are substantiated. The analysis of scientific literature indicates the relevance of the outlined problem. It is proven that the adaptive approach assumes the ability of education seekers to adapt to the situation of martial law based on the integration of traditional and innovative approaches to the professional

Таким чином, авторкою було доведено доцільність використання засобів інноваційної педагогічної технології перевернутого навчання в освітньому процесі закладів вищої освіти [4: 193-194]. Моніторинг результатів педагогічного експерименту дозволив виявити значну позитивну динаміку рівня сформованості професійної компетентності майбутніх філологів у експериментальній групі (приріст – 6,19%).

Адаптивний підхід в останні роки було застосовано нами і у процесі викладання освітньої компоненти "Технологія навчання дорослих", зокрема було передбачено трансформації за такими напрямками: конкретизовано зміни у цільовому компоненті, урахувавши ситуацію воєнного стану в Україні. Внесені зміни до змісту, форм та методів, технології викладання. Ураховано вікові особливості магістрів, які відрізняються рівнем мотивації та підготовки, частина продовжує навчання після бакалаврату, окремі студенти отримують другу вищу освіту. Частина має значний педагогічний досвід від 3 до 10 років. Інші тільки набувають досвід в закладах освіти, окремі магістранти вмотивовані на продовження освіти в аспірантурі. Відзначимо, що серед магістрантів можуть бути і доктори філософії, які прагнуть отримати додаткові спеціальності і навчаються у магістратурі. Крім того підготовлено навчально-методичне забезпечення з окресленої дисципліни: видано навчальний посібник з основ андрагогіки (2020) [2] та методичні рекомендації (2023) [3].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Таким чином обґрунтовано атрибути професійно-педагогічної підготовки майбутніх компетентних фахівців у контексті адаптивного підходу в умовах сучасних викликів. Аналіз наукової літератури свідчить про особливу актуальність окресленої проблеми. Доведено, що адаптивний підхід передбачає здатність здобувачів освіти пристосовуватися до ситуації воєнного стану на основі інтеграції традиційних

training of future creative specialists in information technologies. The concept of an adaptive system of professional training of future specialists in information technologies in the context of digitalization is introduced. An attempt is made to apply an adaptive approach in the process of studying a foreign language by students of the first and second levels of higher education of various specialties in the direction of using adaptive technologies. This approach makes it possible to create, modify and adapt the content of educational-professional programs to the features of certain specialties. The results of the study of the problem of forming professional competence of a future philologist by means of flipped learning in higher education institutions according to the content-activity criterion in the process of a pedagogical experiment are analyzed. The features of the implementation of the adaptive approach in the process of teaching the educational component "Adult Learning Technology" are reflected and changes in the target, content and procedural components are specified. Their effectiveness is proven.

Adaptation to educational activity is considered as a kind of integrated prospective form of subject activity, which is the result of the subject going beyond the objective requirements of educational activity, its ability to adapt to modern challenges in the context of the implementation of digital technologies. The adaptive approach involves the optimization of the educational and scientific environment, which is the result of organized interaction between the teacher and the student, the result of which is the development of a strategy that will allow you to effectively meet your own needs, develop personal talents more quickly, achieve success in building a professional career and training competitive specialists in accordance with modern standards, market needs and the educational and scientific system based on the introduction of innovative technologies.

та інноваційних підходів до професійної підготовки майбутніх креативних фахівців з інформаційних технологій. Проаналізовано результати дослідження проблеми формування професійної компетентності майбутнього філолога засобами перевернутого навчання у ЗВО. Обґрунтовано відповідні результати моніторингу за змістово-діяльнісним критерієм у процесі педагогічного експерименту з використанням інноваційної педагогічної технології перевернутого навчання. Розглянуто концепцію адаптивної системи професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій в умовах цифровізації освітнього середовища. Відображено особливості реалізації адаптивного підходу у процесі викладання освітньої компоненти "Технологія навчання дорослих", та конкретизовано зміни у цільовому, змістовному та процесуальному компонентах. Доведено їх ефективність.

Адаптація до освітньої діяльності розглядається як своєрідна інтегральна форма суб'єктної активності, яка є результатом виходу суб'єкта за межі об'єктивних вимог освітньої діяльності, його здатності адаптуватися до сучасних викликів у контексті реалізації цифрових технологій. Адаптивний підхід передбачає оптимізацію навчально-наукового середовища, що є наслідком організованої взаємодії викладача і студента, результатом якого є вироблення стратегії, яка дозволить ефективно задовольняти власні потреби, швидше розвивати особистісні таланти, досягати успіхів у побудові професійної кар'єри і підготовки конкурентоспроможних фахівців відповідно до сучасних стандартів, потреб ринку та освітньо-наукової системи на основі впровадження інноваційних технологій.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. *Adaptyvni protsesy v osviti [Adaptive processes in education]: zb. materialiv (tez dopovidei) 1-ho Mizhnarodnoho naukovofo forumu / [za zah. red. H.V. Yelnykovoi, M.L. Rostoky; red. kol.: L.O. Anufriieva, L. O. Bachiieva, Z. V. Riabova]. 2022. Kyiv-Kharkiv, vyp. 1, 296 [in Ukrainian].*
2. Dubaseniuk, O., & Samoilenko, O. (2020). *Osnovy andrahohiky (dlia fakhivtsiv u haluzi osvity doroslykh) [Fundamentals of Andragogy (for professionals in the field of adult education)]: navch.-metod. posib. Zhytomyr: Vyd. PP "Ievro-Volyn", 336 [in Ukrainian].*
3. Dubaseniuk, O., Myronchuk, N., & Sydorchuk, N. (2023). *Metodychni rekomendatsii dlia pidhotovky do praktychnykh zaniat z osvitnoi komponenty "Tekhnolohii navchannia doroslykh": dlia здобувачів магіsterskoho рівня vyshchoi osvity [Methodological recommendations for preparing for practical classes in the educational component "Adult Learning Technologies": for masters level higher education applicants]. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 70 [in Ukrainian].*
4. Klymovych, Yu.Yu. (2024). *Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho filoloha zasobamy perevernutoho navchannia [Formation of professional competence of a future philologist by means of flipped learning]. Candidate`s thesis. Zhytomyr: ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].*
5. Sikora, Ya.B., (2023). *Kontseptsiiia adaptyvnoi systemy profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii v umovakh tsyfrovizatsii [The concept of an adaptive system of professional training of future information technology specialists in the context of digitalization]. Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii – Scientific Innovations and Advanced Technologies, vyp. 13(27), 824-836 [in Ukrainian].*
6. Sikora, Ya.B., (2023). *Metodolohichni pidkhody do rozrobky adaptyvnoi systemy profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii [Methodological approaches to the development of an adaptive system of professional training of future information technology specialists]. Akademichni vizii – Academic Visions, vyp. 19 [in Ukrainian].*
7. Sikora, Ya.B., (2022). *Sutnist adaptyvnoi systemy profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z informatsiinykh tekhnolohii [The essence of the adaptive system of professional training of future information technology specialists]. Nauka i tekhnika sohodni – Science and Technology Today, № 13(13), 367–380 [in Ukrainian].*
8. Sikora, Ya.B., (2022). *Adaptatsiia yak obiekt naukovofo doslidzhennia: psykholoho-pedahohichniy analiz [Adaptation as an object of scientific research: psychological and pedagogical analysis]. Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: "Pedahohika. Sotsialna robota" – Scientific Journal of Uzhhorod University. Series: "Pedagogy. Social Work", vyp. 2(51), 135-139 [in Ukrainian].*

Received: May 05, 2025

Accepted: May 30, 2025